

Світлак Ірина,
*к.ю.н., доцент кафедри правознавства
і гуманітарних дисциплін
Вінницького навчально-наукового
інституту економіки
Західноукраїнського національного університету*

ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Активне використання цифрових технологій стало не лише основою для розвитку цифровізації, але й їх застосування у різноманітних сферах життєдіяльності. Цілком очевидним став факт, що правове регулювання відносин із використанням технологій штучного інтелекту значно відстає від реальних потреб цивільних правовідносин. У зв'язку із цим, потребою часу є спроможність науки та цивільного законодавства сформулювати власну візію регулювання викликів та проблемних аспектів, що постають внаслідок появи цифрового простору.

Аналізуючи термін «штучний інтелект», науковиці Н. М. Щербак та М. С. Уткіна визначають його як «комп'ютерну програму, в основі якої лежать алгоритми аналізу відповідних даних та алгоритми прийняття з їх урахуванням автономних рішень, у ході досягнення яких вона може навчатися на досвіді та покращувати власну ефективність за рахунок аналізу даних, з метою досягнення поставлених завдань» [1, с. 215].

Дослідник Ю. Ковтуненко надає значно ширше розуміння поняття «штучний інтелект», вказуючи, що це «наука і технологія, здатна відтворити процеси мислення людського мозку і направити їх на створення і обробку різних комп'ютерних програм, а також інтелектуальних машин, здатних повністю замінити і спростити людську роботу» [2, с. 94].

Науковці Р. І. Заблудський та С. М. Кравченко детермінують штучний інтелект як штучну систему, яка імітує рішення людиною складних завдань в процесі його життєдіяльності, зазначаючи, що людина у своїй діяльності використовує різноманітні інтелектуальні функції (інтуїцію, творчість, уяву, асоціацію, індукцію, дедукцію, обчислення, пошук та інше) [3].

Легальне визначення терміну «штучний інтелект» міститься у схваленій Кабінетом Міністрів України «Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» від 2 грудня 2020 року. У зазначеній Концепції значно розширено сутність поняття «штучний інтелект», яке визначено як організовану сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених

завдань [4].

Дослідивши наукові позиції щодо сутності штучного інтелекту, спробуємо охарактеризувати виклики, що постають у зв'язку із його використанням. Одним із головних викликів вбачаємо належне правове регулювання таких технологій та його відповідність технологічному прогресу. Проблема полягає в тому, що соціальні відносини, що виникають внаслідок використання технологій штучного інтелекту, вже сформували низку сфер, які зараз неможливо регулювати за допомогою традиційних правових засобів та способів правового регулювання, закріплених у чинному цивільному законодавстві.

Іншим проблемним аспектом, що потребує вирішення, виступає персоніфікація суб'єкта цивільної відповідальності за шкоду чи збитки, спричинені використанням технологій штучного інтелекту у результаті виникнення збоїв у технологіях штучного інтелекту. Це означає необхідність усвідомлення, що між помилками в роботі штучного інтелекту та усуненням його несправностей можуть бути наслідки, що призводять до порушення суб'єктивних прав, неможливості виконання взятих на себе зобов'язань, заподіяння шкоди або збитків фізичним або юридичним особам.

Звернемо увагу і на той факт, що помилки в роботі штучного інтелекту можуть бути спричинені як в результаті дій окремих розробників, так і групи осіб, які беруть участь у розробці технології штучного інтелекту. Помилки також можуть виникати незалежно від вини авторів технології штучного інтелекту. Відповідно, вирішення потребує питання відповідальності за заподіяння шкоди або збитків, спричинених технологіями штучного інтелекту. Ця проблема вимагає визначення місця носія штучного інтелекту серед таких основних понять цивільного права, як «об'єкт», «суб'єкт» та «правовідносини», оскільки саме ці основні поняття дозволяють цивільному праву надати певності регулюванню майнових та особистих немайнових відносин.

Виникає і класична дилема регулювання технологій: технологічний нейтралітет проти правової визначеності. Слід регулювати не технологію, а навпаки, шкідливий вплив технології. Щоб досягти цього, регулювання повинно бути відірване від конкретних технологій, щоб бути достатньо стійкими і, таким чином, бути нейтральними щодо технологій. Завдання полягає в тому, щоб зробити це таким чином, щоб воно одночасно забезпечувало достатню юридичну визначеність. З одного боку, передчасне законодавство може перешкоджати науковому прогресу та реалізації потенційних переваг новітніх технологій, а також обтяжувати конкурентоспроможність або спричиняти економічну чи іншу неефективність. Водночас, відсутність надійного та безпечного правового регулювання може однаково заважати розвитку технологічних інновацій.

Іншим великим регуляторним викликом у регулюванні технологій є баланс між стимулюванням або, принаймні, не припиненням технологічних інновацій та забезпеченням того, щоб нові технології не становили

необґрунтованих ризиків для здоров'я та безпеки чи захисту основних прав та цінностей у сфері надання послуг. Ключовим правовим інструментом, який допомагає досягти цієї рівноваги, є законодавство про відповідальність, яке може усунути можливі негативні наслідки технологічних інновацій.

Таким чином, стрімке поширення та розвиток цифрових технологій, збільшення об'єму інформації спричинили комплексний вплив на різні сфери життєдіяльності та галузі права, зокрема і цивільне право. Незважаючи на те, що окремі аспекти цивільних правовідносин в умовах цифровізації знайшли своє юридичне закріплення, цивільні відносини із застосуванням технологій штучного інтелекту потребують подальшого правового регулювання, оскільки сучасний процес цифровізації цивільних правовідносин не спроможний вирішити усі проблемні аспекти наявними традиційними цивільно-правовими інститутами і механізмами.

Список використаних джерел

1. Щербак Н.М., Уткіна М.С. Теоретико-методологічні підходи до визначення штучного інтелекту. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2/2021. С. 214-217.
2. Ковтуненко Ю.В. Застосування штучного інтелекту у системі управління підприємством: проблеми та переваги. *Economic journal Odessa polytechnic university*. №2 (8), 2019. С. 93-99.
3. Заблудський Р. І., Кравченко С.М. Системи штучного інтелекту. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/37.pdf>
4. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1556-р від 2 грудня 2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>

Юридичний факультет
Центр стратегічної аналітики та міжнародних студій

Збірник тез доповідей
V Міжнародної наукової
студентської конференції

**ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ:**